

Joan F. Mira

CONTRAPUNT

El present del català

No fa molts dies em van contractar, en una noble i antiga ciutat de la Catalunya més rigorosament central, per parlar del "futur del català" Clausura de cicle de conferències organitzades per una important entitat cultural, i a càrrec de l'obra cultural d'una caixa d'estalvis. És una cosa que no s'acaba mai, això de parlar i escriure sobre el país, la nació, la regió, el nom i la cosa, l'estat i la qüestió, la llengua i l'anti-llengua, la política i la televisió, i què fem i què farem, qui som d'on venim i on anem. Fa vint-i-cinc anys que m'hi dedique assiduament —més per força de circumstàncies que no per gust i per ganes—, i supose que hauran passat uns altres vint-i-cinc anys i encara n'hauré de seguir parlant, per gran desgràcia meua i del país.

Ara, com que jo no sóc ni sociòleg, ni lingüista, ni la combinació de totes dues coses, i menys encara expert en projeccions temporals, vaig parlar més del present —visible— que no pas del futur —invisible—. Del futur, només vaig dir allò que em sembla més obvi i menys dubtós: que el català, en tant que llengua parlada, i més o menys escrita i llegida, per alguns milions de persones, irregularment distribuïdes en els territoris que teòricament ocupa, té llarga vida assegurada. Vida precària, potser, però vida. No és previsible que una catàstrofe demogràfica afecte selectivament als catalanoparlants els pròxims anys, ni tot d'una es posen en massa a parlar només altres idiomes, o que es queden muts per causa d'un virus misteriós. Llarga vida, doncs, o llarga supervivència, a la llengua catalana. Com de llarga, no ho sabem.

Fora d'això, m'interessa molt més el present. I el present és més o menys aquest: el català és una llengua rosegada ja pels extrems nord i sud del seu territori, i en algunes àrees de l'interior també. De tal manera que per primera vegada les fronteres reals de l'idioma s'han re-

duït i, com a llengua habitual i dominant, ocupa alguns milers de quilòmetres quadrats menys dels que històricament ocupava. Ni la Catalunya Nord, ni l'extrem sud del País Valencià (amb els matisos que calga), ni algunes zones urbanes i suburbanes no són estrictament parlant terres de llengua catalana". En teoria sí, en la realitat, no.

El català és una llengua que ha recuperat posicions en el camp de l'ús oficial i en la vida política i associativa: molt notablement a Catalunya, infinitament menys al País Valencià, irregularment a les Illes. La importància d'aquest fet és real, però de cap manera decisiva. I al País Valencià és quasi irrellevant. En tot cas, ací i allà, el castellà és encara molt més oficial que el català: és l'única llengua exigible i obligable, l'única necessària, l'única que té *drets* sobre les persones i l'única que imposa *deures*. Oblidar això, és ignorar que el català és llengua subordinada, i només el castellà és llengua sobirana.

El català ha fet —sobretot a Catalunya, no calia repetir-ho— notables progressos en l'ensenyament. Però progressos que s'acaben en arribar als nivells superiors: l'absència de manuals universitaris de qualsevol disciplina en català és pràcticament absoluta. És a dir, no és possible fer-se metge, historiador, químic, enginyer o economista en català. I No fa l'efecte que ningú se'n preocupe.

El català no és, doncs, llengua de manuals universitaris, i això sembla que no li lleva la son a ningú. Tampoc no és

llengua dels jutges i dels fiscals, ni és llengua dels militars ni de la policia (sovint ni de la policia municipal), i tots tan contents.

No és llengua tampoc de les empreses, de la comptabilitat, dels manuals d'ús dels cotxes o dels electrodomèstics, dels treballs dels enginyers o dels plànols dels arquitectes. No res, no té importància.

Tampoc no és llengua de les farmàcies, i si vostè cau malalt haurà de prendre per força els medicaments en castellà. I si vostè vol menjar o netejar la casa, haurà de comprar tota mena de llandes i paquets en castellà, siguen conserves o detergents, i no tindrà alternativa. Tot-hom, però, sembla que ho veu això com a cosa normal, part de la vida quotidiana que no canvia ni s'altera. Tampoc no es pot fumar en català, evidentment.

Ni llegir molt, fora de literatura i complements, més unes poques revistes i dos o tres diaris. Passejar per la Rambla de Barcelona, i mirar els quioscos, és molt il·lustratiu, quant a la difusió de les publicacions catalanes: la diferència amb un quiosc de la Gran Via de Madrid —en termes d'idioma dominant— no deu superar l'un o el dos per cent. Llavors, al quiosc, vostè compra una guia o cartellera d'espectacles, i vejam què hi troba. Per exemple, ¿un film en català entre cent?

No val la pena seguir endavant. Aquest és el present del català. Després de deu anys d'estatuts, autonomies i oficialitats. Després d'infinites prèdiques sobre la "normalització". Un present estrictament sub-normal. El present normal és el del portuguès a Portugal i el de l'espanyol a Espanya. ¿Però quina Generalitat, Corts, Parlament, Presidència, Conselleria o Departament s'ha proposat mai que el present del català siga normal?